

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук

Білика Романа Миколайовича

на дисертаційну роботу **Домбровської Ольги Валеріївни**

«Формування компетентностей з охорони праці в майбутніх фахівців економічних спеціальностей», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни)

Сьогодні, як ніколи сучасна система економічної освіти потребує радикальних перетворень, це пов'язане з необхідністю підготовки фахівців економічних спеціальностей, що володіють сформованими компетенціями в галузі організації безпечної професійної діяльності і відсутністю у вищій школі достатнього науково-методичного забезпечення, необхідного для виконання цих вимог.

Дослідження Домбровської О.В. є актуальним та своєчасним, це зумовлено вимогами суспільства, що висувуються до сучасного фахівця економічної спеціальності, здатного створювати та вирішувати професійні завдання безпечними способами та методами у складних нестандартних ситуаціях сучасного виробничого процесу, а також недостатнім рівнем розвитку його спрямованості на безпечну професійну діяльність.

Виходячи з ґрунтовного аналізу різних аспектів формування компетентностей з охорони праці в майбутніх фахівців економічних спеціальностей, авторка переконливо обґрунтовує актуальність і важливість свого дослідження, чітко формулює його предмет, кваліфіковано розкриває його методологічні, теоретичні і практичні засади, вдало формулює основні завдання дослідження.

Аналіз дисертаційної роботи, науково-методичних публікацій і виступів авторки на науково-практичних конференціях підтверджує значну теоретичну та практичну значущість проведених досліджень щодо підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей в галузі охорони праці, а також вагомий особистий внесок дисертантки в одержанні наукових результатів.

У своїх дослідженнях авторка поставила перед собою серйозну мету: теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити ефективність системи формування компетентностей з охорони праці в майбутніх фахівців економічних спеціальностей. Поставлена мета послідовно реалізована в дисертаційному дослідженні.

У першому розділі дисертації - «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ОХОРОНИ ПРАЦІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ» - авторкою розглянуто осередки розвитку охорони праці як науки в Україні в різні періоди. Відображено основні аспекти правових та нормативних актів з охорони праці. Окрім того розглянуто процес створення вітчизняної Системи управління охороною праці, та органів державного контролю за нею (Держгірпромнагляд, Держпраці, Фонду соціального страхування України та ін.).

В аспекті проведених досліджень проведено аналіз змісту таких основних категорій та понять, як: «підготовка», «професійна підготовка», «професійно-педагогічна підготовка» «професійна освіта». Розглянуто трактування зазначених понять вітчизняними та закордонними науковцями.

У другому розділі - «СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ОХОРОНИ ПРАЦІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ» – розроблено та теоретично обґрунтовано систему професійної підготовки майбутніх фахівців з охорони праці, яка є відображенням формальної складової процесу формування професійних компетентностей в закладах вищої освіти. Яка складається з наступних структурних блоків: цільового, змістового, операційного, процесуального, результативного. Модель системи формування компетентностей з охорони праці майбутніх фахівців економічних спеціальностей в закладах вищої освіти побудована за чітко визначеною тріадою: вимоги ринку праці (вимоги стейкхолдерів) – фундаментальна підготовка – професійна компетентність.

Ґрунтуючись на поглядах, як вітчизняних так і закордонних науковців, щодо принципів відбору змісту, авторкою доведено, що структурування змісту навчального матеріалу з дисциплін професійного спрямування в галузі охорони праці має здійснюватися з урахуванням принципів модульності, фундаменталізації знань, науковості, систематичності, доступності, інтеграції знань, професійної спрямованості та варіативності.

Ольгою Валеріївною доведено, що у підготовці майбутніх фахівців економічних спеціальностей до безпечної професійної діяльності умовно можна виділити три рівні: методологічний, теоретичний і методичний усі вони є невід’ємними компонентами операційного блоку розробленої нею системи

професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей. На думку дисертантки підготовка студентів економічних спеціальностей з безпекових дисциплін притаманний інтегрований характер, він вимагає засвоєння широкого спектру наукових і прикладних знань з різних галузей знань.

Авторкою охарактеризовано класифікацію засобів, методів та форм організації освітнього процесу з працезохоронних дисциплін, які мають змінюватися залежно від алгоритмів навчальної діяльності майбутніх фахівців з врахуванням постійно мінливих виробничих ситуацій. У своїх дослідженнях Ольга Валеріївна наголошує на тому, що для цього потрібна специфічна база виробництва, підготовка фахівця економічних спеціальностей з охорони праці неможлива лише у стінах навчального закладу, а обов'язково має здійснюватися з використанням матеріальної бази підприємств.

Здійснено обґрунтування розробки освітнього web-ресурсу на базі модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища (MOODLE) та підходи щодо його використання як засобу доповнення й оптимізації запропонованої системи формування компетентностей з охорони праці у майбутніх фахівців економічних спеціальностей, метою якого є розміщення методичних матеріалів та організація взаємозв'язку між викладачем та студентами.

Розроблені методи та засоби органічно поєднані та запропоновані для проведення лекційних, практичних, лабораторних занять з охорони праці при підготовці майбутніх фахівців економічних спеціальностей. Обґрунтовано особливості їх використання на різних етапах занять та при вивченні різних змістових компонентів.

З метою виявлення рівня дієвості розробленої системи навчання охорони праці майбутніх фахівців економічних спеціальностей авторкою досить вдало запропоновані показники та критерії оцінки рівня сформованості предметної компетентності з охорони праці.

Третій розділ – «ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ОХОРОНИ ПРАЦІ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ» - Домбровська О.В. присвятила аналізу результатів педагогічного експерименту, що був кваліфіковано проведений на базі ЗВО України.

Експериментальна робота з перевірки ефективності системи формування компетентностей з охорони праці в майбутніх фахівців економічних спеціальностей підтвердила основні положення дослідження, показала її актуальність та засвідчила дієвість. Внаслідок проведеного формувального етапу педагогічного експерименту відбулися статистично значущі зміни у рівнях сформованості компетентностей з охорони праці студентів експериментальних груп. Достовірність результатів дослідження здійснено за допомогою критерію Вілкоксона-Манна-Уїтні та узагальненого значення критерію Пірсона (χ^2). На основі цих вірогідних емпіричних даних авторка формулює важливі об'єктивні висновки.

Разом з тим, позитивно оцінюючи результати наукового дослідження Домбровської О.В., вважаємо за доцільне висловити окремі думки і побажання, які виникли під час ознайомлення з дисертацією:

1. Так, для нас є не зрозумілим чому у своїх дослідженнях Ольга Валеріївна здійснює підготовку майбутніх фахівців економічних спеціальностей на основі лише компетентнісного підходу, оминаючи такі як системний, інтегрований, діяльнісний, ситуативний та ін.

2. Параграф 2.1, що стосується відбору і структурування змісту підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей з працезахоронних та безпекових дисциплін носить досить описовий характер. В даному параграфі, на нашу думку, варто було більш ширше розкрити зміст на структуру таких працезахоронних дисциплін як: «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі», «Безпека життєдіяльності».

3. У параграфі 3.1 бажано було б навести більшу кількість науково-методичних та наукових праць авторки, що стосуються експериментально-дослідної перевірки розробленої методики формування компетентностей з охорони праці в майбутніх фахівців економічних спеціальностей, для більш об'єктивного відображення результатів наукового дослідження.

4. Водночас слід зауважити, що зміст автореферату та дисертації не позбавлений також стилістичних та орфографічних недоліків.

Проте перераховані недоліки є не принциповими, тому вони суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вони спричинені, на наш погляд, головним чином, масштабністю та багатогранністю самого

дослідження. Проведена робота дозволила отримати нові обґрунтовані результати для розвитку теорії та методики навчання (технічні дисципліни).

Дисертаційна робота, автореферат та опубліковані наукові праці Домбровської Ольги Валеріївни на тему «Формування компетентностей з охорони праці в майбутніх фахівців економічних спеціальностей» виконані на належному науково-теоретичному та практичному рівні й відповідають «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а їх авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри фізики
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

Р.М. Білик

